

Kongres delavske stranke v Angliji

obsoja Chamberlainovo politiko.

V Southporthu v Angliji se je sestal 30. maja t. l. kongres angleške delavske stranke. Kongres se je bavil v glavnem z zunanjo politiko vlade ter se posvetoval o resoluciji, ki jo je izvršni odbor predložil kongresu:

Resolucija zahteva:

1. Formiranje močne skupine miroljubnih narodov, ki bo povezana med seboj s paktom o vzajemni pomoči proti napadalcu;

2. ustvaritev pakta o vzajemni obrambi s Francijo in USSR;

3. obsoja se vlada zaradi zapiranja oči pred neposredno nevarnostjo;

4. mednarodno sodelovanje za odvrtitev temeljnih vzrokov vojne in dvig splošnega življenjskega nivoja na svetu.

O tezah resolucije je temeljito govoril Noel Baker, poslanec spodnje zbornice. Jako ostro je tudi obsojal po-

litiko Chamberlaina, ki se izživlja v zavlavljanju priznanja potrebe, da se pogajanja z Rusijo dokončajo. Ob koncu svojega govora je poudaril tezo, da mora stranka sodelovati v gospodarstvu in pri razoroževanju.

V nadaljnji razpravi je zahteval Ernst Bewin, da se zunanja politika v metropoli vodi sporazumno z dominijoni ter za aktiviziranje Društva narodov.

Referat poslanca Emi Wilkinsa o španskem vprašanju je dal nov povod za ostro obsodbo Chamberlainove politike. Predložena resolucija je bila soglasno sprejeta.

Predloženih je bilo še več resolucij. Z ozirom na Belo knjižo pravijo laburisti, da razveljavlja Balfourovo deklaracijo ter zahtevajo, da se doseljevanje židov dovoljuje v taki meri, kolikor more dežela prenesti.

Kako je s cenami poljedelskih proizvodov?

Cene nazadujejo.

V poročilu mednarodnega urada dela je govora tudi o konjunkturi v svetovni poljedelski proizvodnji. Žetev žita v l. 1938. je bila rekordna. Toda cene žitu in ostalim pridelkom so padle. V primeri z l. 1937. je Kanada pridelala še enkrat toliko žita, toda izkupiček od najvažnejših poljskih pridelkov je znašal l. 1938. samo 529 milijonov dolarjev napram 556 v l. 1937.

Cena volni je padla za 40 odst. v primeri s ceno pred poldrugim letom. —

Cena bombaža doseže komaj 65 odstotkov cene iz l. 1937. Kava, kakao, kopra in konoplja se prodajajo za polovico do tri četrtine cenejši kot pred enim letom.

Države so skušale intervenirati v dveh pravicah: na eni strani z umetnim vzdrževanjem cen, na drugi strani s prilagodevanjem proizvodnje potrošnji na domačem trgu in potrebi na mednarodnem trgu.

Kako je z Mednarodnim uradom dela

in ostalimi mednarodnimi ustanovami,

ki bi imele služiti mednarodni socialni pravičnosti in mednarodnemu gospodarstvu, je povedal ravnatelj mednarodnega urada dela John Vinan v svojem poročilu za 25. mednarodno konferenco dela, ki zaseda te dni v Ženevi.

V mednarodnem uradu dela je peščica ljudi zaposlena s proučevanjem svetovno važnih problemov in to v času, ko se letno izdaja za oboroževanje na vsem

svetu 16 milijard dolarjev in je pod orožjem 8 milijonov ljudi. Vse kar se je doslej izdalo za Društvo narodov, za mednarodni poljedelski urad v Rimu in mednarodno sodišče v Haagu, ne predstavlja vrednost ene moderne vojne ladje in število v teh institucijah zaposlenih ljudi ne dosega števila samo enega edinega polka.

Tiskarska podjetja in njih zahteve

V nedeljo je zborovala Zveza tiskarskih podjetij v Jugoslaviji v Ljubljani. Zborovanje je sklenilo protest proti izdajanju novih koncepcij in proti delu državnih tiskarn ter monopolizaciji šolskih knjig. Nadalje zahtevajo: Sedanja cenzurna praksa naj se ukine in preklicajo odredbe, ki ne slone na zakonitih predpisih. Zaradi prepovedi izhajanja listov trpijo škodo predvsem tiskarne, ker izdajatelji listov po ukinjenju ne morejo več kriti svojih obveznosti. Državna oblastva imajo po zakonu z dne 6. VIII. 1925. dovolj sredstev, da kaznujejo tiste, ki z neobjektivnim in neresničnim ali pro-

tidržavnim pisanjem škodujejo državi ali napadenim osebam.

Zadnje vesti

Znižanje monopolne takse na sladkor je obljubil finančni minister, s čimer bi se sladkor lahko znatno pocenil.

Najmodernejšo morskopalnišče grade v Splitu, v Bačvicah. Doslej so zazidali že 1 milijon 200.000 dinarjev.

Odstopil je predsednik romunskega senata prof. Jorga, ker se je sprl s senatorji.

Brez doma bega po svetu nekdani predsednik podkarpatske vlade monsieur Vološin. Bil je v Berlinu in je sedaj prišel v Prago.

V Ameriki vlada ponekod taka suša, da bi si gotovo želeli vsaj nekaj od preobilice dežja, ki pada pri nas.

Doma in po svetu

Za rudarje nobenih dopustov. Ob priliki revizije kolektivne pogodbe, ki velja za delavstvo v revirjih Trboveljske premogokopne družbe so organizacije načele tudi vprašanje uvedbe letnih dopustov za rudarje. Ta zahteva je bila gladko odklonjena z izjavo predstavnika TPD, ki je rekel, da je sklep organizacije lastnikov rudnikov, da podjetniki ne dovolijo nobenih dopustov, dokler jih zakon v to ne prisili. — O bližnji zakoniti uvedbi dopustov pa smo čitali že pred letom dni.

Med voditelji vojvodinskih Nemcev so izbruhnili znova prepri radi volitev vodje in vprašanja kako naj se vzgaja pri nas nemška mladina. Apatinski advokat dr. Schmidt je izstopil iz vodstva nemške mladine, češ, da se ne strinja s smernicami za njeno vzgojo, ker ne gre, da bi ta mladina delala proti državnim interesom in izživala druge narodnosti.

Kako kaže borza? Na borzi znaša uradni tečaj za angleški funt sterling 209 dinarjev, na svobodnem tržišču pa 259 dinarjev; uradni tečaj za nemško marko znaša pri nas 17,88 dinarjev, v zasebnem kliringu din 14,40.

Cementne tvornice delajo z lepim dobičkom. Beočinska tvornica cementa izkazuje pri glavnici 40,5 milijonov dinarjev 8,06 milijonov čistega dobička v l. 1938.

Načrt zakona o elektrifikaciji v naši državi predvideva, da bodo odslej imeli prvenstvo za ustanavljanje novih električnih central občine, banovine in država.

Balkanska zveza je trdna, je izjavil rumunski zunanji minister Gafencu, ki se nahaja te dni v Turčiji, kjer razpravljajo o gospodarskih in političnih zvezah med Turčijo in Rumunijo.

Šestim poslancem je bolgarski parlament odvzel mandate, ker so svojim volilec v posebnem letaku obrazložili svoje poglede na vsa važna vprašanja. Državni tožilec pa jih je obtožil radi prekršitve zakona o prepovedi strank in tiskovnega zakona. Sedaj so bili obsojeni vsak na 5000 levov denarne kazni.

Bolgarski car Boris bo po angleških vesteh tekom meseca avgusta obiskal London. V političnih krogih pripisujejo temu obisku velik pomen in smatrajo, da je to prvi korak Bolgarije za zblizanje z Anglijo.

25. zasedanju mednarodne konference dela predseduje bivši predsednik švicarske republike Schulthess.

Spor v komisiji za pobijanje tihotapstva z opijem. V Ženevi zaseda komisija Društva narodov za pobijanje tihotapstva z opijem. Kitajski delegat je zahteval, da se vnese v zapisnik pripomba, da Japonska iz političnih ozirov pospešuje kajenje opija na Kitajskem. Predsednik komisije, ...

... se je tej zahtevi kitajskega delegata uprl. Nato se je razvila debata, ki je trajala dve uri in je nazadnje glasovanje odločilo v prilog kitajskemu delegatu.

Obmejni spopadi med Nemčijo in Poljsko so sedaj na dnevnem redu.

Pogajanja z Rusijo. Iz Pariza poročajo, da odvsi od izida pogajanj v Moskvi ali bo mir ali vojna. Ako pogajanja uspejo, bo zajemčen mir, ker ne bo nikogar, ki bi si upal tvegati vojno proti sili trojeve, ako bi se pogajanja razbila, je vojna gotovo dejstvo. Trdijo pa, da pogajanja morajo uspeti.

Angleški lord Roberst, ki se je pridružil laburistom, je zahteval v angleški lordski zbornici, da se vlada ne sme zadovoljiti samo z izjavami simpatij, ampak da mora tudi pomagati z vsemi sredstvi kitajskemu narodu, ki ga ogrožajo japonski imperialisti.

Italijanski zunanji minister grof Ciano bo še tekom tega meseca obiskal Španijo, kjer bo skušal pridobiti generala Franca za pristop Španije k nemško-italijanski vojaški zvezi.

Stroga obsodba dveh Nemcev na Madžarskem. Po poročilu »Basler Nachrichten« je sodišče v Pečuju na Madžarskem obsodilo radi nacistične propagande in zasramovanja madžarskega naroda nekega Matijo Hübnerja, voditelja nemške mladine na Madžarskem, na 7 mesecev ječe, nekega veleposestnika na 1000 pengov denarne kazni. To vest potrjuje tudi rajhovski tisk.

60 odstotkov vsega zlata na svetu ali okrog 780 milijard dinarjev zlata se nahaja sedaj v Zedinjenih državah. Številne evropske države so poslale svoj zlati zaklad preko oceana.

19. Ljubljanski velesej je obiskalo 115.000 ljudi, razstavljalcev je bilo 611.

Goreče letalo zažgalo 12 hiš. Blizu Frankfurt je strmoglavilo nemško vojno letalo in se vnelo. Tik nad zemljo je zdrsnelo preko streh 12 hiš, ki so pričele goreti. Šest mož posadke je našlo smrt v plamenih, razen tega je bilo ranjenih 100 prebivalcev in jih je par vsled opeklin umrlo.

Neko švicarsko vojaško letalo je padlo v Bodensko jezero. Pilot, nadporočnik G. Sutter, ki je dvakrat preletel Alpe z jadralnim letalom je utonil.

Žena v romunskem parlamentu. Prvič v zgodovini Romunije je bila izvoljena žena v romunski parlament (senat) in sicer predsednica zveze ženskih društev, Marta Pop. To je v resnici res redek dogodek na Balkanu.

Župan v Solunu na Grškem so obsodili na šest mesecev zapora, ker je svoj čas prodal material iz plinarne ceneje kot pa bi ga bil smel. Radi sličnih deliktov je ta župan prejel že pred tem dve zaporni kazni.

Iz Češke

Vojtek Beneš pobegnil na Poljsko. Po Reuterjevem poročilu je brat bivšega predsednika Českoslovaške republike Vojtek Beneš pobegnil s svojo ženo preko českoslovaške meje na Poljsko. Vojtek Beneš je bil zadnji čas pod stalnim policijskim nadzorstvom.

Sprememba gledališč v Prahi. Ob prevratu je imelo v Prahi državno gledališče dve stavbi: znani »Narodni divadlo« in manjši »Stanovsko gledališče«, ki je bilo do prevrata nemško. — Nemci pa so imeli poprej že tudi posebno novo zgradbo »Neues deutsches Theater« pri Wilsonovem kolodvoru. Protektorat von Neurath pa je sedaj odredil, da se »Stanovsko gledališče« v Prahi vrne Nemcem in se vrše tam že nemške predstave, med drugim bodo imeli tam tudi nemški kulturni teden. Čehom je ostalo v Prahi samo eno veliko gledališče, »Narodni divadlo« in so zato uvedli vsenarodno akcijo za zgradbo drugega velikega češkega gledališča. Do zgradbe novega gledališča hočejo za dramo preurediti kako starejša gledališča.

Triumfi češke glasbe. V Prahi se vrši cela vrsta glasbenih prireditev v ciklu »Praški godbeni maj«. Medtem so izvajali zadnji čas Smetanovo opero »Libuše« in njegovo simfonično pesem »Moja domovina«. Češka filharmonija je imela glasom poročil ČTK ogromen uspeh in so koncert dajali tudi po češkem, francoskem in norveškem radiu. Na vseh prireditvah občinstvo enodušno vstaja ter poje češko himno: »Kje dom je moj« in manifestira za svojo kulturo.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

»Sin je! Sina imaš!« je vzkliknila zmagoslavno z radostnim obrazom. Med tem ko je morje prišlo po nas kot lahen dež in grozilo, da nas vsak hip požre, smo začuli čisto razločno pritaženo ječanje ... Verjemite mi, tega ne bom pozabil nikdar in ako bom dočakal tudi sto let ... ta ubog, slaboten človeški glas, ki je prodiral do naših ušes, skozi grmenje in hrumenje neskončnega oceana ...

»Hitja! ... Ali si čula njegov glas?« je vzkliknil Tavi in se sklonil nad svojo hčerjo. »Sin! Mož! ... Vojsčak!«

Sam ne vem kako je prišlo, toda v tem trenutku je vzraslo v nas majhno upanje ... Gotovo je doprinesel k temu nežni glasek otroka, ki je živel šele eno uro. Ako je najbolj nemočen izmed vseh človeških bitij preživel vse te strahote, potem tudi z nami še ni moglo biti tako slabo ...

Tavi, čigar obraz je bil nabrekli, da ga skoro ni bilo mogoče spoznati, me je pogledal s svojimi vnetimi, na pol slepimi očmi in se smehljaj.

»Ali dobro sedite, doktor?« je vprašal. »Le dobro se držite, ako vihar znova začne! ... Prestali bomo!«

TRINAJSTO POGLAVJE.

In res smo prestali!

Preživeli smo tudi ta dan, toda poprej smo še enkrat okusili kaj je hurikan. Ali o tem vam hočem pripovedovati kolikor mogoče na kratko. Bilo je

68

huše kot pa v čolnu. Še danes nerad mislim na to, četudi je od tega prešlo že precej let ...

Pripravili smo se na vihar, ki se je bližal od juga kakor smo pač mogli; tako na tesno smo se zagvozdili med koralne skale, da se nam je zdelo, kot da bi bili zrasli z njimi. Tavi se je, jezdeč na neki skali, z rokama oklepal druge; bil je sklonjen nad Hitijo, da bi jo ščitil s svojim telesom. Araijsa je sedela za Taviem na isti skali in se ga trdno oklepala okrog nedrij. Marunga se je splazila pod nek skalnat previs, ki se je potem izkazal kot dobro varstvo pred najhujšimi nalive. Ležala je postrani, skrbno zavita v mornarski plašč. S Taijom sva čepela v isti skalni razpoki; Kauka in Farani sta si na enak način poiskala zavetje desno od nas.

Mi smo se uredili na severni strani sklanate vzpetine, tako da od tam nismo mogli videti črne stene oblakov, ki je prepregla nebo, toda nenadna, nenaravna tema, ki je nastopila, nam je dala slutiti kaj se nam obeta. Vihar in dež sta skoro istočasno začela znova. In tedaj smo morali pretrpeti isto kar so bili skusili nesrečniki na drevesih. Obšel me je tako strašen občutek popolne onemoglosti, da sem imel samo še eno željo, da bi to trpljenje vzel konec ... tako ali tako ...

Gotovo je pretekla ura, predno je nalive nekoliko ponahal. Med tem se je spoprijel hurikan, ki je divjal od juga, z morjem, ki se je zaganjalo od severa, vodovje je kipel kot da bi bilo pobesnelo; kaj takega bi si ne bil mogel predstavljati niti v svoji najbujnejši fantaziji. Ogromne vodne piramide so se grmadile proti nebu, udarjale hrumeč in sikajoč dru-

ga ob drugo, se rušile, pa zopet znova zaganjale kvišku. Enkrat je tak vodni vrtnec popolnoma preplaval našo sklanato vzpetino. Araijsa bi bilo skoro odplavilo, da jo ni Tavi zgrabil z železnim prijemom za lase. Dvomim, da bi bili vzdržali še en tak naskok sovražnih elementov.

Nekako sredi popoldneva smo vedeli, da smo najhujše prestali; ko se je znočilo se znova nastala popolna tišina. Hurikan nas je zapustil, da si v svoji nenasitnosti poišče dalje na jugu nove dežele ... nove žrtve ...

Potem pa je zalesketala na jasnem nočnem nebu ena zvezda za drugo in ko je nato vzšel mesec, je razsvetlil sliko, ki je obupnejše ni bilo mogoče najti na vsem svetu. Lahko se je reklo, da je Manukura nehala obstojati. Najmanj pa, da je otok prenehal biti človeško naselje. Z naše koralne čeri smo zrlj na ... na ... kako naj bi imenoval ta z blede mesečino oblit mrtev otok ...? Nobene podobnosti ni več imel s ozkim trakom zemlje, ki je bila nekoč naša domovina. Niti najmanj se ni poznalo, kje je bila stala vas. Tudi del kopnega je pogoltnilo morje. To, kar je bilo poprej en otok, sta bila sedaj dva, ločena drug od drugega po vodnem jarku, ki je bil širok okrog štirideset metrov in je potekal od enega do drugega koralnega pasu.

Par od viharja upognjenih kokosovih palm, ki so prestale katastrofo, ni moglo izgledati bolj razkocanih in opešanih kot smo bili mi. Na nobeni izmed njih pa ni bilo opaziti človeka. Stale so tako same in zapuščene, kot smo bili mi ...

(Dalje prihodnjič)

S. Jean Kokol iz Sp. Volčine je daroval tiskovni sklad din 5.— Iskrena hvala! Posrejte!

Volitve na Madžarskem

Poučne ugotovitve. — Zakaj je zmagala vlada pri tajnih volitvah.

Volitve na Madžarskem, ki so bile koncem maja, so prinesle na kratko povedano: veliko zmago do tri četrtine fašistični vladini stranki, ki je nastopala pod imenom »Narodno življenje«, znaten napredek čisto fašističnih skupin in poraz levičarskim strankam.

V parlamentu, ki je bil izvoljen v l. 1935., je bilo 245 poslancev; ob razpustu parlamenta so bili poslanski mandati razdeljeni takole:

vladina stranka	120
krščansko nacionalna stranka (ki je podpirala vlado)	10
nova neodvisna stranka (konservativni odcepek vladine stranke)	36
nacionalna reformistična stranka (desni radikali, toda nefašistični odcepek vladine stranke)	16
nestranskarji (deloma monarhisti)	8
desna opozicija fašističnih skupin (med njimi trije zastopniki nove stranke puščičastega križa)	13
mali poljedelci (Tibor Eckhardt)	21
socialni demokrati	11
liberalne skupine	10

V novem parlamentu se je število poslancev zvišalo od 245 na 260, od teh jih pripada:

vladini stranki	185
krščansko nacionalni stranki	3
nestranskarjem	2
desni opoziciji, fašističnim skupinam (med njimi je 28 zastopnikov pristašev stranke puščičastega križa)	46
malim poljedelcem	14
socialnim demokratom	5
liberalcem	5

Doslej je bilo na Madžarskem uvedeno na deželi javno glasovanje, v mestih pa tajno. Toda prve volitve, ki so se vršile po uvedbi tajne volilne pravice v vsej državi, so prinesle znaten porast desnice. Kako naj si ta rezultat razložimo?

Vlada je poskušala obrezuspešiti tajno glasovanje na tri načine: prvič z razširjenosti pravic regenta, drugič s povečanjem vpliva gosposke zbornice in tretjič z omejitvijo volilne pravice.

Ze poprej ni postojala splošna volilna pravica. Z uvedbo tajne volilne pravice je bila pa še bolj omejena. Ako je poprej moral volilec stanovati vsaj 2 leti v občini, je bila ta doba sedaj podaljšana na 6 let; tudi starostna doba in kulturni cenzus sta bila zvišana; za premožne sloje je bila vpeljana neke vrste pluralna volilna pravica; Judom, ki niso mogli dokazati, da so bili njihovi stariši rojeni na Madžarskem že pred l. 1867., je bila volilna pravica odvzeta. Ker je bilo v tem slučaju treba priskrbeti številne dokumente, kar stane mnogo denarja in seveda tudi časa, so zgubili volilno pravico zlasti revni Judje. Skupno je zgubilo volilno pravico vsled teh omejitev najmanj en milijon ljudi.

Toda samo s tem in pa s površno sestavo volilnih imenikov, iz katerih so izpustili ogromno volilnih upravičencev levičarskih strank, ni mogoče obrazložiti preokreta na desno.

V ozračju, v katerem ni mogoča nobena propaganda, so volitve navadna farza. Po volilnem redu zadnji teden pred volitvami ni dopustna nobena agitacija. Seveda to ne velja za vladno stranko in njej prijazne skupine. Za socialno demokratično stranko pa je veljala prepoved propagande ne samo teden dni pred volitvami, ampak tudi že poprej, zlasti v okrajih, kjer se je vlada bala za svoje pozicije. Njihovi shodi so bili prepovedani iz razloga, ker je ob isti uri sklicala vladina stranka svoj shod, dveh shodov pa, da ni mogoče dovoliti. Letaki in lepaki opozicijskih strank so bili zaplenjeni. Nek socialno demokratični letak je bil prepovedan radi podpisa: »z bratskim pozdravom«. Vladina stranka je grozila volilcem, da bodo volilne komisije kljub tajnemu glasovanju točno vedele, kako je kdo volil itd.

Proti socialnim demokratom je vlada nastopala z vso ostroostjo, proti fašistom pa z največjo prizanesljivostjo. Razen tega so vse desničarske stranke agitirale tudi s tem, da bo socialno demokratična stranka itak kmalu prepovedana. Minister Jaros je celo napovedal razpust socialno demokratične stranke. — Strokovne organizacije so bile postavljene pod nadzorstvo vladinih komisarjev, na delavske zadruge pa so bili vpriporjeni umetni navali vlagateljev. Fašisti pa so smeli agitirati celo z gesli kot je razdelitev zemlje brez plačila odškodnine.

Nobena tajnost ni, da je stranka puščičastega križa, čije vodja major Szalassy sedi v zaporu, prejela par milijonov pengov za agitacijo iz inozemstva. Ogrski žurnalst Aleksander Ungvary, ki je bil sam poprej enkrat nacist, je v neki svoji knjigi dokazal, da so voditelji tega čistokrvnega madžarskega gibanja — madžarski Nemci. Madžarski fašisti tudi ne zanikajo podpor, ki jih prejema iz inozem-

stva. Nek madžarski fašist je na očitek socialno demokratičnega poslanca Peyerja v parlamentu odgovoril: »Ako hočete, smo pripravljene, da to tudi plakatiramo.« Ministrski predsednik grof Teleki je na shodu v Debrecinu čisto odkrito govoril o inozemskih denarnih virih fašistov. Fašisti so za volitve tiskali svojo brošuro »Zelena knjiga« v Nemčiji in so jo od tam pustili poslati na Madžarsko.

Fašisti so računali s podporo od zunaj in vladini stranki, kjer sedi precej njihovih simpatizerjev. Stranka puščičastega križa je v okraju Szatmar podpirala vladino stranko, kar je ta tudi odkrito priznala. V okraju Kunszentmiklos je v prvem glasovanju stal kandidat stranke puščičastega križa v boju proti vladini stranki, v drugem glasovanju, teden dni pozneje, pa je prestopil enostavno v vladin tabor in nastopil kot vladni kandidat.

Zato se torej ni čuditi, ako je število poslancev puščičastega križa naraslo od 3 na 28, število socialno demokratičnih poslancev pa padlo od 11 na 5. Od l. 1926. je dobila socialno demokratična stranka glasov oz. mandatov:

1926	14 mandatov	126.854 glasov
1931	12 mandatov	166.431 glasov
1935	11 mandatov	128.979 glasov
1933	5 mandatov	125.300 glasov

Primerjava teh števil je težka, kajti med tem se ni spreminjala samo volilna pravica, ampak tudi število okrajev, v katerih so socialni demokrati kandidirali, se je menjalo od volitev do volitev. V letu 1935. so se udeležili volitev samo v 10 okrajih; v l. 1939. so kandidirali v 13 okrajih, v katerih se je volilo po listah in v 8 okrajih, kjer ni bilo proporca. Vsega skupaj je bilo 36 okrajev, v katerih so bile postavljene liste in 135 okrajev, v katerih je bil postavljen samo po eden kandidat. Radi visoke kavicije, ki jo je moral položiti vsak kandidat, se je morala stranka omejiti na to, da je postavila kandidate samo v razmeroma majhnem številu okrajev.

Kakšne bodo posledice preobrata na desno?

Parlament je bil predčasno razpuščen, ker se je vladina večina razcepila. Konservativnemu delu stranke so stali nasproti tričetrtinski fašisti. Tudi sedanje volitve ne bodo ustvarile neke enotne vladine stranke. Fašistični del vladine stranke se lahko vsak čas pridruži fašistom in s tem izove nov razcep v vladnem taboru.

KRANJ

Grobo kršenje socialne zakonodaje. V tovarni »Ika« so uvedene posebne metode glede izdajanja bolniških listov. Če delavka zbolí in hoče k zdravniku, mora čakati do drugega dne, ker podjetje izdaja bolniške liste vsak dan samo po delovnem času. Ako pri delu ne more vzdržati ali ako jutraj ne more priti na delo, ne zgubi samo pravico do hrane in plačila za en dan, ampak je po vrlju tega še kaznovana, ker bi že morala prejšnji dan povedati, da bo naslednji dan zbolela. Tako postopanje ni samo nesocialno, temveč je tudi protizakonito.

PREVALJE

Umrli je po dolgi mučni bolezni starovpokojenec s. Privolnik Ivan. Pokojnik je bil zaposlen v leskem premožovniku, na svoja stara leta pa je živel bedno življenje starovpokojenca, ki je postalo še neznosnejše vsled dolgotrajne bolezni. Umrli je bil zaveden sodrug in dolga leta, do svojega poslednjega diha, naročnik »Delavske Politike«, s čemer je dal najlepši vzgled tisočim še nezavednim delavcem. Ohranili ga bomo v lepem spominu. Preostalam, zlasti njegovi težko prizadeti družici, naše iskreno sožalje.

ST. PAVEL PRI PREBOLDU

Kam z domačimi brezposelnimi? V tukajšnji tovarni Mautner d. d., oddelek tiskarna, se je izučil na tiskarskih strojih D. R. Podjetje se je seveda držalo svoje obveznosti, kakor pravi § 294 o. z., in je sedaj postavilo D. R. na cesto, dočim je moister v dotičnem oddelku, ki ni naš državljan in pri katerem se je D. R. učil, ostal v službi. Kakšen smisel naj potem ima izučevanje naših ljudi, ako po izučitvi ne morejo nadomestiti inozemcev. Tukajšnji zaupniki so prosili obratovodja, naj D. K. sprejme nazaj v službo, on pa je odgovoril, da ga pod nobenim pogojem ne sprejme in je pripravljen na vse, češ, da D. R. ni bil dober delavec! Vsi, ki poznamo D. R., pa pravimo, da naj se g. obratovodja o sposobnosti D. R. prepriča in se ne ozira na to, kar mu izjavljajo drugi. Če se je pa D. R. slabo izučil, potem pa zadene krivda tudi mojstra, ker od tega je odvisno, kaj vajenec po preteku učne dobe zna. Nismo proti tujcem v splošnem, pač pa proti takim, ki se ne učijo, nadomestimo jih z našimi delavci. — Tekstilci.

V civilni obleki bodo odšlej hodili duhovniki, redovniki in redovnice v bivši Avstriji, kadar bodo šli na cesto.

Predavanja v Hrastniku in Zagorju

Delavstvo v Kemični tovarni v Hrastniku si je zaželelo, da se zopet enkrat priredi predavanje o socialni zakonodaji, da bo imelo priložnost seznaniti se zlasti z novostmi, ki jih je na tem področju prinesel novi finančni zakon za l. 1939-40.

Predavanje je sklicala podružnica kemičnih delavcev Splošne delavske zveze Jugoslavije in povabila na to predavanje ss. dr. Reisman in Eržen. Predavanje, ki se je vršilo v soboto, dne 10. junija v jedilnici Kemične tovarne je bilo prav lepo obiskano. Otvoril ga je predsednik s. Gačnik France. Navzoči so z zanimanjem sledili izvajanjem obeh govornikov, ki sta obrazložila najvažnejše določbe iz socialne zaščitne zakonodaje, nekatera zanimiva mesta iz državnega proračuna in utemeljila potrebo organizacije in delavskega tiska.

Na živih primerih iz vrst poslušalcev so delavci lahko videli, kako zelo pomanjkljivo je zlasti socialno zavarovanje, ki prihaja v poštev zlasti pri delavstvu v Kemični tovarni, ki vrši svoje delo s pomočjo več ali manj strupenih kemikalij in v ozračju, ki niti najmanj ne prija človeškemu organizmu.

Ob koncu predavanja se je prijavilo več novih naročnikov na »Delavsko Politiko«, ki so vsi izjavili, da ne bodo lista samo prejemali, ampak tudi v redu plačevali, ker zaveden delavec ne more biti brez svojega najboljšega orožja.

Med rudarji v Zagorju

Rudarji so pred kratkim z uspehom zaključili revizijo kolektivne pogodbe s TPD. V zvezi s tem dogodkom je podružnica Zveze rudarjev Jugoslavije sklenila povabiti rudarje na sestanek, ki se je vršil v nedeljo, dne 11. junija dopoldne v dvorani kina, združen s predavanjem o socialni zakonodaji, pomenu organizacije in delavskega tiska.

Kljub temu, da je zelo veliko rudarjev zaposlenih sedaj tudi ob nedeljah, ker delajo na pripravljanih delih v rudniku, je bil sestanek izredno dobro obiskan. V odsotnosti zaposlenega predsednika in podpredsednika organizacije je sestanek otvoril član odbora s. Tomažič Franc. Prvi je govoril tajnik Zveze rudarjev s. Arh, ki se je udeležil pogajanj s TPD. Podrobno je obrazložil potek razgovorov in tudi utemeljil, zakaj je organizacija pri-

stala na dosežene poboljške. V nasprotnem primeru bi bilo prišlo do odpovedi kolektivne pogodbe. Stvar bi se bila zavlekla najmanj za štiri mesece, pri čemer je treba upoštevati tudi kompliciranost posredovalnega postopka. Nove določbe izboljšane kolektivne pogodbe so prinesle koristi najbolj izboljšanja potreb nim kategorijam. V ostalem pa bo kolektivna pogodba veljala le toliko v kolikor se bo članstvo samo zavedalo svojih pravic in jo izvajalo. Ne sme se dogajati, da delavci niti sami ne terjajo svojega poviška, ki jim po gotovi dobi pripada.

Navzoči so po kratki debati z odobravanjem sprejeli poročilo s. Arha na znanje.

Za s. Arhom je govoril s. dr. Reisman o rudarski socialni zaščitni zakonodaji, zlasti o spremembi, ki jo je prinesel finančni zakon glede § 219, s katerim je bila znatno okrnjena pravica do bolezenskih šhtov in so rudarji sedaj mnogo na slabšem kot pa je ostalo delavstvo.

S. Eržen pa je obdelal nekatera najvažnejša dnevna vprašanja, pri čemer je zlasti poudaril potrebo svobode delavskega strokovnega gibanja.

Predavanje je rodilo tudi uspeh, ker se je število naročnikov »Delavske Politike« ob tej priliki ponovno povečalo. Na predavanju je bil tudi predsednik II. rudarske skupine s. Pliberšek iz Trbovelj in še par sodrugov, med drugim tudi s. K., ki se je prejšnji dan udeležil tudi predavanja v Hrastniku.

SLOVENSKA BISTRICA

Kolesarski izlet. I. delavsko kolesarsko osrednje društvo, podružnica Slov. Bistrica, priredi dne 18. junija ob 9. uri dopoldne spominski izlet k spomeniku pok. sodr. Justine Lubejeve na Preloгах, kamor prispejo tudi člani centrale in ostalih podružnic. Za člane udeležba obvezna, prijatelji našega društva vljudno vabljene. — Dopoldne ob 2. uri priredi podružnica veliko vrtno veselico v hotelu »Beograd«. Ker je čisti dobiček namenjen v društvene svrhe, prosimo za čim večjo udeležbo. Vstopnine ni.

Delavski pravni svetovalec

Obljubljena odpravnina (Zalog)

Vprašanje: Moja mati je izročila posestvo mojemu bratu in je pri tem izgovorila zame odpravnino v znesku din 7000. Delala sem na materinem posestvu do svojega 28. leta. Moja sestra, ki je delala na materinem posestvu le do svojega 21. leta pa je že sprejela izplačane odpravnine din 15.000. Oče nam je padel med vojno na ruski fronti in je po njem posestvo prešlo na mater. Čutim se prikrajšano nasproti sestri, zlasti, ker mi je bil ob njenem izplačilu obljubljen enak znesek kakor njej. Kam naj se obrnem?

Odgovor: Ako ste se z materjo dogovorili, da se Vam prizna odpravnina v znesku din 15.000, je mati dolžna svojo besedo držati in vložiti proti njej tožbo, najbolje po odvetniku. Tudi svojega brata lahko tožite, ako je vedel ali moral vedeti za ta vajin dogovor z materjo.

Odpoved stanovanja in plačilo prevzetnih živl (Mežica)

Vprašanje: Moj stanodajalec je spolno zlorabil mojo nedoletno hčerko. Ker sem zadevo ovadil orožnikom, mi je kratkoma odpovedal stanovanje na 14 dni. Ali je ta odpoved upravičena in stavljena v zakonitem roku? Hišni lastnik mi je tudi dal nekaj pridelkov, glede katerih je izjavil, da mu jih bom že pozneje plačal. Za ceno se nisva dogovorila. Ali lahko zahteva plačilo takoj in koliko?

Odgovor: Glede odpovedi stanovanja je predvsem merodajen krajevni običaj. Drugače pa se sme po zakonu stanovanje odpovedati le na en mesec in sicer tako, da ima najemnik odpoved v rokah že pred prvim v mesecu in se odpoved glasi šele na zadnjega v mesecu. Za pridelke, ki Vam jih je hišni lastnik dal, boste morali plačati primerno ceno, če ni izrecno rekel, da Vam jih daruje. Plačati pa jih boste dolžni šele takrat, ko bi po smislu Vajinega dogovora zadevni zneski dospeli v plačilo.

Srečke (Celje)

Službo srbskih tobačnih srečk iz leta 1888., kakor tudi službo vseh ostalih predvojnih srbskih

skih posojil vrši oddelek za državne dolgove pri ministristvu financ. Zato se lahko za informacije, če so Vaše srečke že bile izžrebane, obrnete naravnost na ta oddelek. Morda bo imela zadevne sezname tudi davčna uprava. — Službo glede obveznic srbskega rdečega križa pa vrši Narodna banka in se glede izžrebanih srečk informirajte pri njeni podružnici. Zadevne podatke Vam bo lahko dala tudi kak druga banka. Seznami izžrebanih srečk so objavljeni tudi v nekaterih časopisih, ki pa Vam verjetno ne bodo dostopni. Pač pa se skrbite, da ne bi prezrli, če bi bila katera Vaša srečka izžrebana; rešite lahko na ta način, da izročite srečko v upravo kaki banki, ki Vam bo potem dajala podatke o žrebanjih. Pravica dvigniti izžrebane premije zastara pri vaših obveznicah v petih letih.

LJUDSKA SAMOPOMOC

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebniinah in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000 — in

za otro mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000 — plačljiva ob dovsnem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

MALI OGLASI

Naši čitatelji! Kuponirajte najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormanov nasl. Karl Rago

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenl. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

„FOX“ terpentin-krema je nenadkriljiva

Vazelin in pravi gumitrans Vas varuje v snegu dežju in blatu najbolje pred prehladom.

Kdor hoče dobro kavo pit mora h

„KAVALIRJU“

Iti. „Kavaliir“ specijalna trgovina za kavo, čaj in čokoladne specialitete.

ZIDAJTE POCENI!

Nosilce, betonsko železo, ograje, cevi, vsakovrstno okovje dobite zelo poceni, rabljeno ali vendar zelo dobro ohranjeno pri tvrdki

Justin Gustinčič, Maribor,

Tattenbachova ul. 14 in Ptujsko Tržaška cesta.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. Telefon št. 2324